

Asia: FI.PLM.2017-4279

Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi henkilötietojen käsittelystä Puolustusvoimissa sekä eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Laki henkilötietojen käsittelystä Puolustusvoimissa

Yleiset kommentit lakiluonnoksesta

Suomen Rauhanturvaajaliitto ry (SRTL) toteaa pyydettyinä lausuntoon seuraavaa.

Uutta lakia henkilötietojen käsittelystä Puolustusvoimissa sovellettaisiin Puolustusvoimien suorittamaan ja Puolustusvoimien lukuun suoritettavaan

henkilötietojen käsittelyyn. Siihen ehdotetaan keskitettäväksi henkilötietojen käsittelyä koskeva sääntely muista puolustushallinnon laeista. Nykyiset säännökset on valmisteltu eri aikoina ja eri yhteyksissä, minkä johdosta säännökset ovat osittain tarpeettoman hajanaisia ja epäyhtenäisiä. Puolustusvoimien rekistereitä myös käsitellään voimassa olevassa lainsäädännössä erillisinä, eikä sääntelyä toissijaisista käsittelyn tarkoituksista tällä hetkellä ole.

Lakien muodostaman kokonaisuuden soveltamisalalla ei sovellettaisi lainkaan EU:n tietosuojasetusta eikä ehdotettua yleistä tietosuojalakia.

Uuden lain tavoitteena on varmistaa, että henkilötietojen suojasta Puolustusvoimien toiminnassa säädetään asianmukaisesti ja perustuslain vaatimukset täyttävällä tavalla tietosuojalainsäädäntöä koskevan kokonaisuudistuksen jälkeen.

SRTL pitää perusteltuna, että henkilötietojen käsittelystä säädetään erillisellä, Puolustusvoimia koskevalla lailla, johon koottaisiin Puolustusvoimien henkilötietojen käsittelyä koskevat säännökset puolustushallinnon toimivaltuuslaeista.

1 luku: Yleiset säännökset

Kommentit lain soveltamisalasta ja suhteesta muuhun lainsäädäntöön

Sotilaallisesta kriisinhallinnasta annetun lain 31–33 §:ssä säädetään kriisinhallintahenkilöstörekisteristä, jota käytetään valittaessa henkilöitä sotilaalliseen kriisinhallintaan ja sotilastehtävään muuhun kansainväliseen kriisinhallintaan sekä koulutuksen ja palveluksen suunnittelussa ja järjestämisessä. Lain 32 §:ssä säädetään rekisterin tietosisällöstä.

Kriisinhallintahenkilörekisteri perustuu pääosin asevelvollisuusrekisterissä oleviin tietoihin, mutta se sisältää tietoja myös muista kuin asevelvollisista henkilöistä. Lain 33 §:ssä säädetään tietojen luovuttamisesta, säilytysajasta ja muusta käsittelystä. Rekisterin tietojen enimmäissäilytysaikaa on vuonna 2015 pidennetty aiemmasta kahdesta (2) vuodesta kymmeneen (10) vuoteen tietojen hyödynnettävyyden lisäämiseksi.

SRTL:n mielestä on tärkeätä kiinnittää huomiota siihen, että tietoja ei luovuteta tai käsitellä tarpeettomasti eikä säilytetä kauempaa, kuin on tarpeen valittaessa henkilöitä sotilaalliseen kriisinhallintaan ja sotilastehtävään muuhun kansainväliseen kriisinhallintaan sekä koulutukseen ja palvelukseen.

2 luku: Puolustusvoimien henkilörekisterit

8 ja 9 §: Aluevalvontaviranomaisia pyydetään esittämään näkemyksensä siitä, onko aluevalvonnan lupa- ja valvonta-asiain rekisteriä koskevan sääntelyn siirtäminen aluevalvontalaista tähän lakiin perusteltua.

-

Kommentit 13 §:n 2 momentista ja 15 §:n 2 momentista: Säännöksissä sallittaisiin henkilötietojen käsittely kuuden kuukauden ajan sen selvittämiseksi, ovatko käsiteltävät tiedot merkityksellisiä rekisterin käyttötarkoituksen kannalta.

-

Muut kommentit sotilastiedustelurekisterin ja turvallisuustietorekisterin tietosisällön sääntelystä

-

Muut kommentit 2 luvusta

Lukuun siirrettäisiin Puolustusvoimien pysyviä henkilörekistereitä koskevat perussäännökset muun muassa sotilaallisesta kriisinhallinnasta annetusta laista. Lisäksi lukuun sisältyisi sotilastiedustelua koskevien rekisterien perussäännökset. Pysyvien henkilörekisterien käyttötarkoituksia ja tietosisältöjä koskevat säännökset koottaisiin kaikki samaan lukuun ja samalla niiden kirjoitustapaa yhtenäistettäisiin ja ajanmukaistettaisiin.

SRTL pitää muutosta perusteltuna ja tarpeellisena, koska se selkiyttää säädöstilannetta nykyisestä.

3 luku: Henkilötietojen käsittely

Kommentit 17 §:stä: Henkilötietojen käsittely muuhun kuin niiden alkuperäiseen keräämis- ja tallettamistarkoitukseen

Pykälässä säädettäisiin Puolustusvoimien oikeudesta käsitellä henkilötietoja muuhun kuin niiden alkuperäiseen tallettamistarkoitukseen. Kaiken henkilötietojen keräämisen ja tallettamisen on perustuttava tiettyyn ennalta määritettyyn käyttötarkoitukseen. Oikeus käsitellä henkilötietoja johonkin 1

momentissa mainittuun käyttötarkoitukseen loisi samalla myös oikeuden tarvittaessa siirtää kyseiset henkilötiedot toiseen Puolustusvoimien henkilörekisteriin siltä osin, kuin kyseisten tietojen käsittely myöhempään käyttötarkoitukseen olisi lain nojalla sallittua.

Käytännössä esimerkiksi henkilölle määrätyillä kurinpitoseuraamuksilla voi olla vaikutusta siihen, valitaanko häntä sotilaalliseen kriisinhallintaan.

SRTL:n mielestä tässä tarkoituksessa henkilötietojen tallettaminen ja käyttö voi usein olla perusteltua. Tietoja kerätään ja talletetaan kuitenkin vain kurinpidollisten seuraamusten määräämistä ja täytäntöönpanoa varten. On tärkeätä kiinnittää huomiota siihen, että huolehditaan henkilöä koskevien tarpeettomien kurinpitotietojen poistamisesta sotilasoikeudenhoitorekisteristä eri aikoina kurinpitorangeistuksen ankaruuden mukaan (ehdotuksen 36 §).

Kommentit 18 §:stä: Yksittäiseen tehtävään liittymättömien tietojen käsittely

-

Muut kommentit 3 luvusta

-

4 luku: Henkilötietojen luovuttaminen ja tiedonsaantioikeudet

Yleiset kommentit henkilötietojen luovuttamista ja tiedonsaantia koskevan sääntelyn rakenteesta

-

Kommentit 26 ja 27 §:stä: Henkilötietojen luovuttaminen toiselle valtiolle tai kansainväliselle järjestölle

Lakiehdotuksen 26 §:ssä säädettäisiin kriisinhallintaan, kansainväliseen avunantoon, kansainvälisiin harjoituksiin ja esitutkintatehtäviin liittyvästä

henkilötietojen luovuttamisesta toiselle valtiolle ja kansainväliselle järjestölle. Tällä hetkellä Puolustusvoimia koskevassa henkilötietolainsäädännössä ei ole sääntelyä henkilötietojen luovuttamisesta Puolustusvoimien kansainvälisen toiminnan yhteydessä.

Ehdotuksen mukaan asevelvollisrekisteristä olisi sallittua luovuttaa henkilötietoja toiselle valtiolle tai kansainväliselle järjestölle, jos se olisi tarpeen kriisinhallintatehtävän tai kansainväliseen avunantoon liittyvän tehtävän suorittamiseksi taikka kansainvälisessä harjoituksessa. Arkaluonteisia henkilötietoja saisi luovuttaa toiselle valtiolle tai kansainväliselle järjestölle vain, jos se on tehtävän suorittamiseksi välttämätöntä. Arkaluonteisten henkilötietojen luovuttamista tulisi siten lähtökohtaisesti välttää. Esimerkiksi kriisinhallintatehtävien yhteydessä saattaa silti olla tarpeellista luovuttaa muun muassa tehtäviin osallistuvan henkilöstön terveydentilaa koskevia tietoja.

SRTL:n mielestä on tärkeätä kiinnittää huomiota siihen, että erityisesti arkaluonteisia tietoja ei käsitellä tai luovuteta tarpeettomasti toiselle valtiolle tai kansainväliselle järjestölle. Tietojen oikea käyttö, salassapitäminen ja niiden hävittäminen täytyy käytännössä tarvittaessa varmistaa Suomen ja tietoja vastaanottavan toisen valtion tai kansainvälisen järjestön kanssa allekirjoitettavin sopimuksin.

Muut kommentit 4 luvusta

Ehdotuksen 28 §:n mukaan henkilötietojen luovuttamisesta teknisellä käyttöyhteydellä tai tietojoukkona päättäisi rekisterinpitäjä. Säännös

vastaisi voimassa olevaa oikeustilaa. Asiasta ei kuitenkaan ole voimassa olevassa lainsäädännössä nimenomaisesti säädetty. Yksittäisestä henkilötietojen luovuttamisesta voisi päättää myös tehtävään määrätty virkamies käyttöoikeuksiensa rajoissa.

SRTL:n mielestä kansainvälisessä kriisinhallinnassa joukkoja perustettaessa ja lähetettäessä on nimenomaisesti määriteltävä, mikä viranomainen toimii rekisterin pitäjänä kussakin kriisinhallintaoperaatiossa.

Puolustusvoimien oikeudesta saada tehtäviensä suorittamista varten tietoja teknisellä käyttöyhteydellä tai tietojoukkona säädettäisiin lisäksi muun muassa vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta annetussa laissa, henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetussa laissa, henkilötietojen käsittelystä Rajavartiolaitoksessa annetussa laissa ja henkilötietojen käsittelystä Tullissa annetussa laissa.

SRTL:n mielestä 4 luvun säännösten perusteluissa tulisi olla viittaus myös lakiin sotilaallisesta kriisinhallinnasta.

5 luku: Henkilötietojen poistaminen Puolustusvoimien henkilörekistereistä

Kommentit 5 luvusta

Tältä osin SRTL viittaa aiemmin esitettyihin ehdotuksen 1 luvun ja 3 luvun 17 §:n kommentteihin.

Liitelait

Kommentit puolustusvoimista annetun lain tiedonsaantia koskevasta 17 §:stä

-

Muut kommentit liitelaista

Sotilaallisesta kriisinhallinnasta annetun lain 6 a §:ään ehdotetaan säännöstä toimivaltuudesta DNA-näytteiden ottamiseen ja DNA-tunnisteiden määrittämiseen. DNA-näytteitä on Puolustusvoimissa jo pitkään otettu erityisesti kriisinhallintatehtäviin lähtevältä henkilöstöltä, mutta asiasta ei ole nimenomaisesti tällä hetkellä säädetty. Näytteiden ottaminen ja niiden käsittely perustuu siten tällä hetkellä kaikilta osin henkilön omaan suostumukseen. Suostumukseen perustuva menettely ehdotetaan korvattavaksi suoraan lakiin perustuvalla oikeudella näytteiden ottamiseen ja käsittelyyn.

Pykälä ei miltään osin velvoittaisi näytteiden ottamiseen, vaan tarve jäisi tältä osin Puolustusvoimien harkintaan. Pykälän mukaan henkilöllä olisi aina oikeus kieltäytyä näytteen antamisesta. Kieltäytymistä ei olisi tarvetta erikseen perustella. Ehdotuksen mukaan DNA-näyte ja -tunniste on rekisteröidyn pyynnöstä välittömästi hävitettävä.

SRTL:n mielestä on tärkeätä kiinnittää huomiota siihen, että kieltäytymistä DNA-näytteen ottamisesta ei käytetä perusteena olla valitsematta henkilöä kriisinhallintatehtävään.

Hallituksen esityksen perustelut

Kommentit yleisperusteluihin

-

Kommentit yksityiskohtaisiin perusteluihin

-

Kiljunen Paavo
Suomen Rauhanturvaajaliitto ry

Jalkanen Juha
Suomen Rauhanturvaajaliitto ry